

PROGRAMACIÓ DE L'ÀREA: Filosofia 2021-2022	
CURS: 4t ESO	Professora que l'imparteix: Catalina Verd

1) Competències clau

Contribució de l'assignatura al desenvolupament de les competències

- Comunicació lingüística: Es promourà la utilització tant del llenguatge verbal oral com de l'escrit i la valoració crítica dels missatges explícits i implícits que apareixen en diverses fonts.*
- Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia: La matèria contribueix a la percepció i el coneixement de l'espai físic i natural en què es desenvolupen l'activitat i la convivència humanes, tant en grans àmbits com a l'entorn immediat, així com la interacció que es produeix entre tots dos.*
- Aprendre a aprendre: Aquesta matèria està enfocada a l'estímul de les virtuts i habilitats socials, la feina en equip, la informació i la opinió.*
- Competències socials i cíviques: Propiciarem l'adquisició d'habilitats i virtuts cíviques per viure en societat i per exercir la ciutadania democràtica. També contribueix a millorar les relacions interpersonals pel fet de formar l'alumne perquè prengui consciència dels propis pensaments, valors, sentiments i accions.*
- Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor: Es desenvoluparan iniciatives de planificació, presa de decisions, participació i assumpció de responsabilitats.*
- Consciència i expressions culturals: Es treballarà el coneixement de les manifestacions de diferents grups socials i culturals propers a l'entorn dels alumnes de l'IES Inca*

Competències clau	Sí/No
1. Competència en comunicació lingüística	Sí

2. Competència matemàtica i en ciència i tecnologia	No
3. Competència digital	SI
4. Competència per a aprendre a aprendre	SI
5. Competències socials i cíviques	SI
6. Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor	SI
7. Consciència i expressions culturals	SI

Finalitat de l'assignatura

La filosofia és una activitat reflexiva i crítica que, a partir de les aportacions de les ciències i d'altres disciplines, pretén realitzar una síntesi global sobre el que és la persona, el coneixement, la conducta adequada i la vida social i política. Per això, la matèria Filosofia persegueix com a objectiu principal la comprensió per part de l'alumnat de si mateix i del seu món, dotant-lo per a això de ferramentes cognitives tant teòriques com pràctiques. En el pla teòric l'alumnat coneixerà els grans interrogants, els conceptes especialitzats i les teories que intenten donar resposta a les grans qüestions. En la dimensió pràctica la matèria dota les i els alumnes d'una actitud crítica que ajuda a no admetre idees que no han sigut rigorosament analitzades i evidenciades, saber pensar, raonar i argumentar amb fonament, coherència i de forma autònoma, l'habilitat discursiva per a dialogar i convèncer evitant el pensament únic i dogmàtic, la capacitat per a discernir entre l'evident i l'arbitrari, el substancial i l'accidental, la gestió creativa de les capacitats estètiques o el raonament moral i polític autònom. La fórmula kantiana "atreveix-te a saber" és potser l'expressió més precisa de la tendència filosòfica a la crítica de prejudis i idees dominants majoritàriament acceptades. La filosofia com a saber crític permet que l'alumnat compregui que les seves idees preconcebudes, i en general la tradició, han de

ser analitzades com a dades la veritat de les quals no pot donar-se per suposada.

L'assignatura de Filosofia de 4t de l'ESO s'entén com el començament d'una reflexió que té continuïtat en el Batxillerat per mitjà de l'assignatura del mateix nom, impartida en el primer curs i a través de la Història de la Filosofia de segon curs. Però també és una matèria que té un sentit propi o autònom respecte d'aquelles assignatures. D'aquí que els temes que es tracten en els diferents blocs de què consta tracten qüestions netament filosòfiques junt amb altres de caràcter més psicològic i socialitzador. El que es pretén és dotar aquesta assignatura d'un caràcter propedèutic però també eminentment pràctic, en el sentit que es pugui aplicar a la vida i a les diferents circumstàncies en què es desenvolupa l'alumnat.

Metodologia d'ensenyament-aprenentatge

Els mètodes didàctics que es faran servir estaran encaminats a aconseguir un aprenentatge significatiu.

1. Agafar com a punt de partida els coneixements previs dels alumnes i de les seves pròpies experiències.
2. Treballar la recerca, la selecció, l'anàlisi i l'avaluació de la informació, la feina en equip, etc. Es poden abordar els diversos temes partint d'un qüestionari inicial que permeti que els alumnes, després d'haver recollit i estructurat la informació, puguin arribar a conclusions que responguin a aquestes qüestions inicials.
3. Els recursos de l'autoavaluació i la coavaluació. En el treball en grups petits, els alumnes es conscienciaran molt més dels seus propis errors i avançaran molt millor en el seu procés d'aprenentatge.
4. Emprar una metodologia activa en què es fomenti la participació de l'alumne a través de l'experimentació. Aquesta estratègia promou el desenvolupament d'habilitats com el pensament crític, la creativitat i la comunicació efectiva en cadascuna de les fases del procés.
5. Utilització de recursos informàtics i audiovisuals ja que permet acostar

aquests temes als alumnes i fer-los més comprensibles, amb la qual cosa s'afavoreix l'aprenentatge.

6. Tria de tasques de resolució de problemes i situacions properes a ells.

7. Dinàmiques d'aprenentatge cooperatiu perquè els alumnes millorin les seves destreses i perquè aquesta pràctica serveixi per motivar i refermar la part teòrica.

8. Atenció a la diversitat i seguiment individualitzat per fer les adaptacions significatives o no significatives segons les característiques i les necessitats de cadascú.

Recursos didàctics

- Material audiovisual: pissarres digitals, pel·lícules, reportatges, documentals, etc.
- Material TIC: ordinadors personals o ordinadors d'aula amb programes informàtics interactius i llibres de text digitals.
- Material bibliogràfic: llibres de text, llibres de consulta, premsa escrita, etc.

Distribució espai-temps. Tipologia d'agrupament

Segons les activitats que duquem a terme, necessitarem diferents tipus d'agrupaments: individuals, en parelles, en grup gran o petit, debats, etc., per la qual cosa la distribució de l'espai ha de ser flexible i ha de permetre diferents tipus d'intercanvis.

2) Objectius específics

La matèria de Filosofia de 4t de l'Educació Secundària Obligatòria, cerca en l'alumnat el desenvolupament de certes capacitats arrellegades en els següents objectius.

1. Reconèixer el caràcter propi de la filosofia i distingir-la d'altres tipus de sabers, com la ciència, la religió, l'art, etc.
2. Identificar i apreciar el sentit dels problemes filosòfics.
3. Usar i identificar correctament la terminologia bàsica de les diferents disciplines filosòfiques.

4. Comentar textos filosòfics analitzant-ne l'estructura, interpretant-ne el significat i fent-ne una reflexió crítica.
5. Desenvolupar estratègies per accedir a la informació de forma rigorosa, seleccionar-la adequadament i utilitzar-la correctament en l'elaboració de treballs de recerca o presentacions.
6. Valorar el diàleg i el debat com a mitjans per aproximar-se a la veritat i com a exercici actiu del respecte, la tolerància i la comprensió.
7. Adoptar una actitud crítica davant opinions contraposades.
8. Adquirir habilitats de comunicació i argumentació coherent de les pròpies opinions, tant de forma oral com escrita.
9. Desenvolupar actituds de solidaritat i participació en la vida comunitària i una consciència cívica, crítica i autònoma, inspirada en els drets humans i compromesa amb la construcció d'una societat democràtica, justa i equitativa i amb la defensa de la natura.

3) Continguts

El temari de l'assignatura s'organitza en sis blocs.

El primer introdueix l'estudiant en la reflexió sobre el mateix concepte de *filosofia* i n'explica aspectes bàsics, com l'origen històric, les característiques o qui varen ser els primers filòsofs.

El segon fa referència al problema de la identitat personal i resumeix algunes de les principals teories psicològiques sobre aquesta qüestió, així com algunes de les principals teories antropològiques de la història de la filosofia.

En el tercer bloc es tracta el tema de la socialització i s'expliquen els punts essencials d'aquest procés i algunes teories sobre l'origen de la societat.

En el quart s'expliquen algunes qüestions relatives al coneixement humà, així com les principals teories filosòfiques sobre aquesta qüestió.

El cinquè, en canvi, se centra en el tema de la realitat i les respostes més influents respecte als principals interrogants metafísics de l'ésser humà.

Finalment, en el sisè bloc es fa referència al concepte fonamental de

llibertat, juntament amb altres, com el d'*experiència estètica* o el de *creativitat*.

Els continguts s'organitzaran en les unitats següents:

PRIMERA AVALUACIÓ

- Per què ens fem preguntes?
- Filosofia, ciència i pseudociència
- Els fets mentals
- L'especificitat de l'ésser humà
- Els animals
- La llibertat

SEGONA AVALUACIÓ

- L'art
- La justícia
- La realitat
- La voluntat i les emocions
- Els objectes materials i matemàtics

TERCERA AVALUACIÓ

- El mal
- Pensament i llenguatge
- La vida, la mort i l'existència
- Treball, naturalesa humana i alienació
- Amor, família, amistat

4) Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable

Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable

1. Comprendre què és la reflexió filosòfica i diferenciar-la d'altres tipus de sabers que estudien aspectes concrets de la realitat i l'individu.
2. Conèixer l'origen de la filosofia occidental —on, quan i per què sorgeix—, distingir-la dels sabers preracionals —el mite i la màgia— com a saber pràctic i comparar-la amb algunes característiques generals de les filosofies orientals.
3. Identificar el primer interrogant filosòfic de la filosofia grega, la pregunta per l'origen, i conèixer les primeres respostes a aquesta pregunta, donades pels primers pensadors grecs.

4. Conèixer el gir antropològic de la filosofia al segle V aC, explicar algunes de les idees centrals de Sòcrates i de Protàgores i reflexionar sobre l'aplicació pràctica de la filosofia respecte a l'individu i a la societat en la qual aquest viu.
5. Reflexionar i argumentar, de forma escrita i oral, sobre l'interès, específicament humà, per entendre's a si mateix i per entendre allò que l'envolta.
6. Reconèixer les diferents funcions de la filosofia com a saber crític que aspira a fonamentar i analitzar els problemes últims de la realitat i exposar arguments sobre aquests problemes tant des d'un vessant teòric com un de pràctic.
7. Cercar a Internet en què consisteix la filosofia de la ment i la neurociència i seleccionar la informació més significativa.
8. Identificar la funció i la importància de la motivació com a factor energètic i direccional de les múltiples dimensions de la vida humana.
9. Reconèixer, en el marc de la teoria cognitiva, el valor del coneixement com a element motivador de la conducta humana i reflexionar sobre la consideració de l'ésser humà com a animal racional.
10. Conèixer la condició afectiva de l'ésser humà, distingir entre impulsos, emocions i sentiments i reconèixer el paper del cos en la possibilitat de manifestar l'afectivitat.
11. Reflexionar i argumentar sobre la importància de la motivació i de les emocions, com la curiositat i el plaer d'aprendre, el desig d'aconseguir objectius, la satisfacció per la resolució de problemes i pel reconeixement de l'èxit i la complaença per l'estímul d'iniciatives, entre altres.
12. Reflexionar sobre el paper de les emocions com a eina per ser emprenedor i creatiu.
13. Conèixer, des de la història de la filosofia, algunes de les reflexions sobre aspectes que caracteritzen l'ésser humà com a tal i valorar la funció de la filosofia com a saber originari i integrador de múltiples perspectives el centre comú de les quals és l'home.
14. Conèixer la importància de la introspecció assenyalada per Agustí d'Hipona com a mètode d'autoconeixement i de formació de la pròpia identitat.
15. Descriure la concepció cartesiana del paper del pensament com a aspecte que defineix l'individu i comparar-la amb les concepcions materialistes i mecanicistes de l'home màquina del materialisme

francès del segle XVIII.

16. Conèixer la importància de la facultat de la voluntat com a element definitori de l'ésser humà.

17. Expressar alguna de les consideracions filosòfiques sobre l'afectivitat.

18. Reconèixer les implicacions filosòfiques de la idea de l'home com a projecte.

19. Reconèixer la dimensió social i cultural de l'ésser humà i identificar i distingir els conceptes de *cultura* i *societat*.

20. Identificar els elements, la legitimació i el procés de construcció d'una cultura i valorar-la no tan sols com a instrument d'adaptació al medi, sinó com a eina per a la transformació i l'autosuperació.

21. Conèixer els diferents elements del procés de socialització i relacionar-los amb la pròpia personalitat.

22. Conèixer les teories sobre l'origen de la societat, reflexionar de forma escrita sobre aquestes teories i argumentar les pròpies opinions sobre aquest tema.

23. Comprendre el sentit del concepte de *civilització* i establir les semblances i les diferències amb el concepte de *cultura*.

24. Definir què és la comunicació i analitzar les formes de comunicació no verbal i la incidència de les tecnologies de la informació i la comunicació.

25. Reflexionar sobre el possible paper actiu d'un mateix en la construcció de la cultura i identificar-se com a ésser creatiu i innovador, capaç de generar elements culturals.

26. Reflexionar i indagar sobre el relativisme cultural i l'etnocentrisme.

27. Comprendre la facultat racional com a específica de l'ésser humà i les implicacions que té, i analitzar en què consisteix la racionalitat i quines característiques presenta.

28. Explicar les tesis bàsiques d'algunes concepcions filosòfiques sobre les possibilitats i els límits de la raó.

29. Distingir la racionalitat teòrica de la racionalitat pràctica, així com la teoria de l'experiència.

30. Conèixer la concepció contemporània sobre la intel·ligència i incidir en la teoria de la intel·ligència emocional de Daniel Goleman.

31. Comprendre alguns dels principals tipus de veritat —la veritat com a correspondència, la veritat segons el pragmatisme americà, la veritat des del perspectivisme i el consens— i reflexionar sobre la possibilitat d'aconseguir la veritat absoluta.

32. Conèixer el significat del terme *metafísica*, comprendre que és la principal disciplina de les que componen la filosofia, identificar-ne l'objectiu fonamental, consistent a fer preguntes radicals sobre la realitat, i entendre en què consisteix una pregunta radical.
33. Comprendre una de les principals respostes a la pregunta sobre el significat del concepte *naturalesa*; identificar aquesta naturalesa no tan sols com l'essència de cada ésser, sinó, a més, com el conjunt de totes les coses que hi ha; conèixer algunes de les grans preguntes metafísiques sobre la naturalesa: quin és l'origen de l'univers, quina finalitat té l'univers, quin és l'ordre que regeix la naturalesa, si és que n'hi ha cap, i quin lloc ocupa l'ésser humà al cosmos, i reflexionar sobre les implicacions filosòfiques de cadascuna d'aquestes qüestions.
34. Conèixer les implicacions filosòfiques de la teoria del caos, comprendre la importància d'assenyalar si la naturalesa es regeix per lleis deterministes o si es regeix per l'atzar quàntic i argumentar la pròpia opinió sobre com afecta aquesta resposta la comprensió de la conducta humana.
35. Reflexionar sobre la interrogació pel sentit de l'existència, explicar les tesis centrals d'algunes teories filosòfiques de la vida i dissertar de forma raonada sobre la vida o la mort, l'esdevenir històric o el lloc de l'individu en la realitat, entre altres qüestions metafísiques.
Conèixer els dos significats del concepte de *llibertat d'acció*: la llibertat negativa i la llibertat positiva, i aplicar-los tant en l'àmbit de la societat política com en el terreny de la vida privada o llibertat interior.
36. Comprendre què és el lliure albir o llibertat interior i relacionar-lo amb la possibilitat d'autodeterminació d'un mateix i amb la facultat de la voluntat.
37. Reflexionar i exposar arguments sobre la relació entre la llibertat interior i la llibertat social i política.
38. Conèixer l'existència de determinisme a la naturalesa i analitzar la possibilitat que l'ésser humà sigui lliure, tenint en compte que és un ésser natural i que, com a tal, està sotmès a les lleis de la naturalesa.
39. Entendre l'estètica com la part de la filosofia que estudia el procés creatiu, l'experiència estètica i la bellesa.
40. Reconèixer la capacitat humana de la creativitat com a potencialitat existent en totes les persones, la qual s'aconsegueix entrenant el cervell.

5) Avaluació de l'assignatura

QUÈ AVALUEM?	COM AVALUEM?
DINÀMICA DE FEINA I CONTRIBUTIÓ AL BON CLIMA DE L'AULA: 20 % de la nota	Es valorarà l'actitud de l'alumne durant les classes. Per poder obtenir bona qualificació caldrà tenir en compte: -Treball a classe i/o a casa, puntualitat en el lliurament d'activitats, dedicació, interès, responsabilitat i esforç. -Escolta activa dins classe. -Participació activa en els diàlegs i debats, respectant els torns de paraula. -Actitud cooperativa en les feines de grup o en parelles. -Mantenir una actitud de respecte envers els companys i les opinions distintes a la pròpia. Complir les normes bàsiques de l'aula.
TREBALL INDIVIDUAL I QUADERN: 80%	-S'hauran de fer les activitats que encarrega la professora. Les activitats s'han de lliurar puntualment el dia indicat pel professor. -S'elaborarà un quadern de la matèria on hi haurà els apunts, les tasques i les activitats elaborades per l'alumne a classe i/o a casa.

JUNY: La nota de final de curs correspon a la mitjana de les tres avaluacions. Per aprovar, la mitjana ha de ser igual o superior a 5. **La recuperació de les avaluacions suspeses es farà mitjançant un dossier de feines després de cada avaluació.**

SETEMBRE: S'haurà de recuperar tota l'assignatura mitjançant un dossier d'estiu. **Aquest criteri pot estar sotmès a modificacions si s'aprova una nova normativa d'avaluació.**

ES VALORARÀ ESPECIALMENT:

- L'ordre, claredat, presentació, esforç i dedicació en les tasques realitzades.
- La comprensió dels conceptes i temes que es presenten i la capacitat de relacionar-los amb problemes concrets.

- L'originalitat i creativitat, així com la capacitat de tenir un punt de vista crític i autònom dels temes tractats.
- La capacitat d'anàlisi i comentari crític de textos, imatges, articles, vídeos, etc.
- La correcció escrita i oral, i l'adequació tant gramatical com estilística.
- L'ortografia deficient podrà restar fins a un 10% de la nota d'activitats i proves escrites (0,02 per falta).
- L'actitud positiva cap a la matèria i els temes tractats, l'interès i l'esforç.
- La puntualitat en l'assistència i el lliurament de tasques.

5.1) Eines d'avaluació

Eines d'avaluació	Marcar amb una X
Rúbriques	X
Carpeta d'aprenentatge	
Mapes mentals	X
Rutines de pensament	X
Diari de camp	
Portafoli	
Coavaluació	X
Qüestionaris	
Altres (especificar)	

6) Enfocaments metodològics

Metodologies actives	Utilitzo les marcades amb una x
Treball cooperatiu: - Estructures - Dinàmiques - Quadern d'equip	X

Treball per projectes	
Gamificació (especifica quina)	
Tasques enriquides	
Rutines de pensament	Metacognició, Visual thinking
Aprenentatge basat en problemes, reptes	X
Flipped Classroom	X
Altres (especifica)	

7) Material

Materials de treball: Aquesta matèria NO té un llibre de consulta de referència. Aquest es substitueix per un conjunt de materials –aportats en part pel professorat, en part fruit de la recerca de l'alumnat- que inclouran, en qualsevol cas, els següents tipus de recursos: - Lectures (llibres, informes, articles de premsa, fotocopies) - Presentacions - Pel·lícules i documentals - Pàgines web i altres.

8) Sortides didàctiques, activitats extraescolars, projectes interdisciplinaris

Donada la situació d'excepcionalitat per la pandèmia de la COVID-19, durant aquest curs totes les activitats extraescolars així com les sortides pedagògiques quedaran subjectes a les restriccions sanitàries adients.